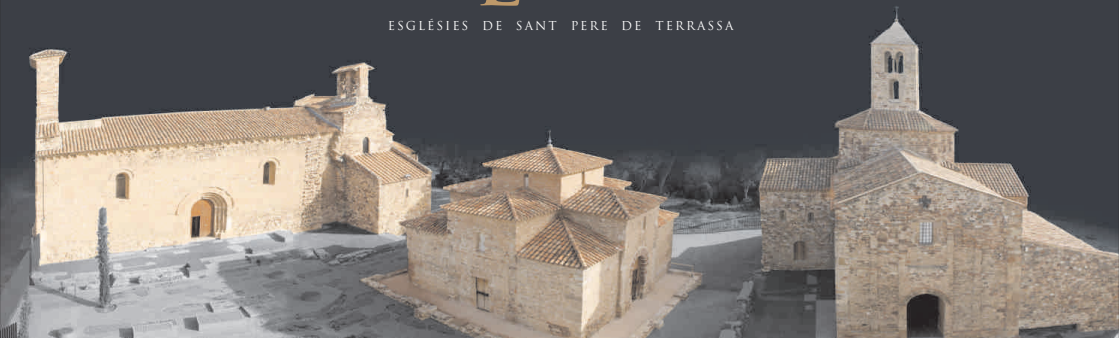

LA SEU D'ÈGARA

ESGLÉSIES DE SANT PERE DE TERRASSA

BISBAT DE TERRASSA

L'IL·LM. SR. PERE NAVARRO, ALCALDE DE TERRASSA,
I L'EXCM. I RVDM. MONS. JOSEP ÀNGEL SAIZ MENESES, BISBE DE TERRASSA,
ES COMPLAEN A CONVIDAR-VOS A LA CELEBRACIÓ DE L'ACABAMENT DE
LES ACTUACIONS DE RESTAURACIÓ DE

LA SEU D'ÈGARA

CONJUNT MONUMENTAL DE LES ESSLÉSIES DE SANT PERE DE TERRASSA.

QUE TINDRÀ LLOC EL DIUMENGE 4 D'OCTUBRE,
A PARTIR DE LES 11 DEL MATÍ.

AQUESTS ACTES CULMINEN UN PROCÉS INICIAT EL 1995 QUE HA PERMÈS REALITZAR
DESCOBERTES HISTÒRIQUES I ARQUEOLÒGIQUES AIXÍ COM MILLORAR LA
PRESENTACIÓ DEL CONJUNT MONUMENTAL. LES INTERVENCIIONS EFECTUADES
REVELEN LA SINGULAR RIQUESA ARTÍSTICA D'UNA DE LES MÉS ANTIGUES SEUS
EPISCOPALS D'EUROPA (SEGLES V AL VIII) I SUBRATLLEN LA BELLESA I L'ESPLENDOR
D'UN DELS MES DESTACATS CONJUNTS MONUMENTALS DE CATALUNYA.

TERRASSA, SETEMBRE DE 2009

Generalitat de Catalunya

Ajuntament de Terrassa

BISBAT DE TERRASSA

Diputació de Barcelona
xarxa de municipis

Introducció. La ciutat d'Ègara

Les primeres notícies de l'actual Terrassa provenen de l'època dels romans, que van fundar la ciutat d'Ègara sobre un antic poblat ibèric. S'han trobat restes ibèriques que permeten suposar que són l'origen del poblament més antic d'aquest lloc, situat en un lloc molt estratègic i fàcil de defensar, en la confluència dels torrents de Vallparadís i Monner.

La ciutat romana d'Egara (Municipium Flavium Egara) estava situada a prop de què avui és el conjunt monumental de les Esglésies de Sant Pere i del torrent de Vallparadís, que travessa la ciutat de nord a sud. En el recinte de les Esglésies es troben algunes de les restes d'aquell municipi romà.

En una làpida de marbre a l'interior de l'església de Santa Maria es troba escrit per primera vegada el nom del municipi romà d'Egara. Es troben dues inscripcions llatines, una de les quals està dedicada a l'emperador Antonino Pio (138-161 després de Crist) en què es pot observar una menció al municipi d'Egara. Aquesta làpida està datada al voltant de l'any 140 després de Crist, i ofereix l'estatut jurídic d'Egara. Es tracta d'un municipi Flavio, cosa que significa que la dignitat municipal li va ser concedida en temps de la Dinastia Flavia. En el recinte es troben també alguns capitells, columnes i sepulcres, i s'ha trobat unes necròpolis pròximes a aquesta zona. Tot això indica una ubicació del terme municipal en aquest lloc.

Sobre la primitiva comunitat cristiana d'Egara, basant-nos en les excavacions arqueològiques més recents, podem afirmar que a mitjan segle IV existia en Egara una comunitat cristiana que es reunia en un espai mateix per celebrar la seva fe. Quan en el segle V la ciutat es converteix en seu episcopal, es construeix la primera Basílica cristiana en el municipi d'Egara.

La creació de la diòcesi d'Ègara

Ens han arribat les actes d'un Concili romà celebrat en la basílica de Santa Maria la Major presidit pel papa Hílari l'any 465¹. La font principal del text conciliar és la *Collectio Canonum Dionysio-Adriana*, que es troba al MIGNE, PL 58, col. 12-20;67, col. 315-320.

Durant la celebració d'aquest Concili el San Pare Hilari va rebre dues epístoles de part del Metroplita de Tarragona, Ascani, i de tots els bisbes de la Tarraconense. La primera tractava sobre unes ordenacions episcopals

¹ Cf. DAVID ABADIAS, o.c., pp. 22-48; J.M. MARTÍ BONET en *Barcelona i Ègara-Terrassa*, Barcelona 2004, pp. ; CARDÚS, S.; *La ciutat i la seu episcopal d'Egara*. Terrassa 1964, pp. 52-59

que el bisbe Silvà de Calahorra havia realitzat sense permís del Metropolita. La segona epístola tractava de la successió del bisbe Nundinari de Barcelona per part del bisbe Ireneu d'Ègara.

En aquesta segona carta, adjunta a les actes conciliars, dirigida al papa Hílarus pels bisbes de la tarraconense, presidits pel seu metropolità Ascani, es diu textualment²: “El sant bisbe de la ciutat dels barcelonins Nundinari després d'haver deixat tot allò que la seva pobresa pogué posseir al nostre germà Ireneu a qui amb el nostre consentiment havia constituït anteriorment bisbe en la seva diòcesi, aquest complint la darrera voluntat de Nundinari volgué substituir-lo en la seu barcelonina en lloc seu. Però la resolució del difunt Nundinari estava ben justificada, tenint present els mèrits d'Ireneu. I més encara quan el clergat i el poble d'aquesta ciutat així com la majoria dels homes de la província han esperat a l'aprovació que donéssim amb el nostre consentiment perquè Ireneu ocupés el nou càrrec o lloc. Nosaltres, bisbes de la tarraconense, tenint en compte el testament del difunt Nundinari, havent comprovat la vida d'Ireneu i el gran nombre d'homes de la noblesa que feien tal petició, i tenint també present la utilitat d'aquesta església de Barcelona, considerem com millor cosa que aquell gran sacerdot que havia emigrat a les estances divines tingués com a successor un bisbe que l'igualés en mèrits, principalment perquè l'església d'aquell municipi en la qual ell havia estat ordenat, consta que sempre ha estat abans de la diòcesi de l'Església d'aquesta ciutat de Barcelona”.

La reacció dels assistents a aquell Concili va ser del tot negativa. Ni el Papa Hilari ni els altres pares conciliars van acceptar el procediment que s'havia aplicat per la successió del bisbe Nundinari de Barcelona. Aleshores el papa Hilari va escriure tres cartes al Bisbe Metropolita de Tarragona Ascani i als bisbes de la tarraconense recordant i confirmant les normes per a la substitució de les seus vacants.

La segona d'aquestes epístoles és la que afecta al bisbe Ireneu i la seu episcopal d'Ègara³. La carta conté cinc punts: 1. Que cap bisbe sigui ordenat sense el consens del bisbe metropolità. 2. Que cap bisbe deixi la pròpia Església, traslladant-se a una altra. 3. Que Ireneu sigui remogut de l'Església de Barcelona i retorni a la seva pròpia. 4. Sobre la remoció dels bisbes que han estat ordenats il·lícitament, i que en una Església no ni poden haver dos bisbes. 5. Sobre la condemna a Ireneu si no retorna a la seva Església.

² Traducció de J.M. MARTÍ BONET a *Barcelona i Ègara-Terrassa*, Barcelona 2004,

El contingut principal de la carta es refereix a la relació del bisbe amb la seva pròpia Església. El criteri és que el bisbe que és ordenat per a una Església, ha de romandre per sempre en aquella seu i no traslladar-se a cap altra. Per això el Sant Pare i el Concili refusen i condemnen el fet que Ireneu hagi ocupat la seu vacant de Barcelona tot i el desig del seu antecessor Nundinari manifestat en el seu testament i de l'apreci que el clergat i el poble de Barcelona professen a Ireneu per les seves virtuts. Ireneu, per tant, haurà de retornar a la seu egarenca.

En resum, de les dades que ens aporta aquest intercanvi epistolar poder concloure que Nundinari, Bisbe de Barcelona, va erigir un nou bisbat i va ubicar la Seu Episcopal en un municipi que abans pertanyia a la diòcesi de Barcelona. El mateix Nundinari va consagrar Ireneu com a bisbe d'aquesta nova diòcesi.

Quan Nundinari, Bisbe de Barcelona, arriba a la fi de la seva vida terrena, es compleix la seva darrera voluntat consistent en què Ireneu, bisbe d'Ègara, deixi la seva seu i el substitueixi a la seu barcelonina. Compta amb l'aprovació del clergat, notables i poble de Barcelona i el consentiment del Metropolita de Tarragona i els altres bisbes de la tarraconense. El fet es justifica també pels seus mèrits i virtuts.

El Metropolita Ascani i els altres bisbes de la tarraconense demanen confirmació del fet al Sant Pare Hilari. El Papa, reunit en Concili a Roma a Santa Maria la Major, juntament amb els pares conciliars, refusen la proposta i ordenen que el bisbe Ireneu retorni a la seva seu d'Ègara i que l'Església de Barcelona procedeixi a l'elecció d'un nou bisbe seguint les normes de l'Església. Ireneu amb tota probabilitat va retornar a Ègara on va exercir el seu ministeri episcopal.

¿Quina és la data de creació de la diòcesi d'Ègara? Amb les dades que ens aporta l'intercanvi epistolar entre el Metropolita Ascani i el Sant Pare Hilari podem afirmar que la desmembració d'una part del territori de la diòcesi de Barcelona i el nomenament d'Ireneu com a primer bisbe de la nova seu episcopal per part de Nundinari són fets que es van produir abans de l'any 465. D'altra banda, l'únic municipi proper a Barcelona que constarà com a nova seu episcopal serà Ègara, segons consta en les actes del Concili Visigòtic celebrat a Tarragona l'any 516⁴. Alguns estudiosos donen per bona la data de l'any 450 mentre que d'altres s'inclinen pel 460. El nom de la diòcesi i del seu bisbe consten per primera vegada en les actes del Concili de Tarragona de 516⁵.

⁴ Cf. J. VIVES, *Los Concilios Visigóticos e Hispano-Romanos*, Barcelona-Madrid 1963, p. 38.

⁵ Cf. D. ABADÍAS, o.c. p. 47.

Les "Nomina Sedium Episcopaliu" són llistes d'antigues ciutats episcopals⁶ en les quals trobem el nom de les seus episcopals de l'època visigòtica. La Seu Episcopal d'Ègara es troba present en la font de dites "nomina" deixant constància de la seva existència com una diòcesi que pertanyia a la Província Tarraconense.

Nòmina dels bisbes d'Ègara⁷

El primer bisbe d'Ègara, como ja sabem, va ser Ireneu. Promocionat a l'episcopat per Nundinari de Barcelona com a primer bisbe de la nova diòcesi egarenca, desmembrada de la diòcesi de Barcelona. Coneixem també com a la mort de Nundinari el succeeix a Barcelona per voluntat del difunt. Aquesta successió, tanmateix, no és confirmada pel Sant Pare Hilari, i Ireneu torna a la seu d'Ègara.

Al llarg del període visigòtic es van celebrar trenta dos concilis⁸. Les Actes conciliars i les suscripcions dels bisbes participants ofereixen dades per confeccionar els episcopologis de les diòcesis visigodes. D'aquesta font treiem les dades per confeccionar la nòmina dels bisbes d'Ègara. Després d'Ireneu podem establir aquest episcopologi des de les dades que ens aporten els Concilis Visigòtics.

Després del bisbe Ireneu no tenim notícies del bisbat d'Ègara ni dels seus bisbes fins a Nebridi, que segurament és el bisbe més conegut i notable dels egarencs. Procedia d'una il·lustre família que segons explica san Isidor de Sevilla⁹ donà a l'Església quatre bisbes: Justinià de València, Just d'Urgell, Elpidi d'Oscà, i el nostre Nebridi, i diu també que tots quatre foren escriptors notables.

Podem seguir els passos de la vida de Nebridi per la seva assistència a diversos concilis del seu temps i per les dades recollides en les actes. El 6 de novembre del 516 firma en últim lloc dels deu bisbes que assisteixen al concili de Tarragona, i això ens indica que era el més recent d'ordenació episcopal. Acompanya la signatura amb un detall d'humilitat: "Nebridius in Christi nomine minimus sacerdotum, constitutionem sanctorum canonum

⁶ Ibidem, pp. 52-59

⁷ Cf. A. MUNDÓ I MARCET, *El bisbat d'Ègara de l'època tardo-romana a la carolíngia. Simposi internacional sobre les Esglésies de Sant Pere de Terrassa (20,21 i 22 de novembre de 1991). Actes*. Terrassa 1992, pp. 41-49; J.M. MARTÍ BONET, *Història de l'Església antiga*, Barcelona 2001, pp. 522-526.

⁸ Cf. J. VIVES, o.c.; D. ABADÍAS, o.c., pp.64-75.

⁹ Cf. *De viris illustribus*

subscripsi, ecclesiae Egarense minister”¹⁰. El 8 de juny de 517 participa en el concili de Girona. I firma en el sisè lloc: “Nibridius in Christi nomine episcopus subscripsi”¹¹. També trobem la seva signatura en les actes del II Concili de Toledo, que va finalitzar el 17 de maig del 527: “Nibridius in Christi nomine episcopus ecclesiae catholicae Agarensis”¹².

El bisbe Taur ocupa el tercer lloc del nostre episcopologi. En les actes del concili de Lleida celerat el 8 d'agost de l'any 546 signa en setè lloc: “Taurus in Christi nomine ecclesiae Egarensis episcopus his definitionibus interfui et subscripsi”¹³.

Després d'un llarg parèntesi trobem documentació del bisbe Sofroni, que seria el quart de la nòmina. Sofroni va participar en el Concili III de Toledo, que va acabar el 8 de maig de l'any 589. Aquest va ser un concili molt important perquè el ell es va produir la conversió del rei Recared i de la seva cort al catolicisme. Sofroni firma en el lloc dinovè entre seixanta dos bisbes que van participar: “Sifronius Egarensis eccl. Episc. ss”¹⁴.

També va participar en el II concili de Saragossa de l'any 592. En aquest, Sofroni signa en segon lloc d'entre els onze bisbes, després del metropolità Artemi: “Sifronius in Christi nomine episcopus hanc constitutionem subscripsi”¹⁵. Dos dies després d'aquest Concili, el metropolità Artemi amb els bisbes Sofroni d'Ègara, Galà d'Empúries i Joan de Girona signaren un decret titulat «del fisco barcinonensis» que era com una mena d'aranzel en el que es determinaven les recaptacions de tributs en els territoris dependents dels bisbes¹⁶.

Set anys més tard, a les Actes del II Concili de Barcelona, l'any 599, trobem en dotzè lloc la firma del bisbe d'Ègara Ilergi, amb aquesta subscripció: “Ilergius in Christi nomine ecclesiae Egarensis episcopus in his constitutionibus subscripsi”¹⁷. La seva signatura apareix també en un document del rei Gundemar en que es decreta l'obediència dels bisbes de la

¹⁰ J. VIVES, *Los Concilios Visigóticos e Hispano-Romanos*, Barcelona-Madrid 1963, p. 38

¹¹ *Ibidem*, p. 41

¹² *Ibidem*, p. 46.

¹³ *Ibidem*, p. 60

¹⁴ *Ibidem*, p. 137.

¹⁵ *Ibidem*, p. 155

¹⁶ Cf. J.M. MARTÍ BONET, *Història de l'Església antiga*, Barcelona 2001, pp. 524-525; A. MUNDÓ I MARCET, *El bisbat d'Ègara de l'època tardo-romana a la carolíngia. Simposi internacional sobre les Esglésies de Sant Pere de Terrassa (20,21 i 22 de novembre de 1991). Actes*. Terrassa 1992, pp. 45-46

¹⁷ J. VIVES, *Los Concilios Visigóticos e Hispano-Romanos*, Barcelona-Madrid 1963, p. 161

Cartaginesa al metropolità de Toledo, l'any 610¹⁸

El dia 13 de gener de l'any 615 tingué lloc el Concili d'Ègara. Van participar dotze bisbes i els representants d'altres dos. En les actes conciliars apareixen els noms, però no consten les seus episcopals. No podem afirmar amb certesa qui ocupava la seu episcopal egarenca. En el punt següent ampliarem desenvoluparem el fet d'aquest concili d'Ègara.

El 5 de desembre de 633 va tenir lloc el IV Concili de Toledo al qual assistiren seixanta—dos bisbes. En el lloc trenta-cinc signa el bisbe Eugeni d'Ègara: “Eugenius ecclesie Egarensis episcopus subscripsi”¹⁹.

Aquest Concili IV de Toledo va ser molt important per la reorganització litúrgica i canònica de l'Església visigoda. En aquest concili es promulgà el símbol ortodox, inclosa la fórmula «filioque». Com a aspectes més remarcables, es regulà que en el baptisme només es fes una immersió com a símbol de la resurrecció de Crist i de la unitat en la Trinitat; d'altra banda, s'unificà a tota Hispània i a la Gàl·lia narbonense el cant dels salms dels ritus de la missa²⁰.

El següent bisbe que coneixem de la seu egarenca és Vicenç. El 16 de desembre del 653, fou representat pel seu arxiprest Servand en el Concili VIII de Toledo: «Serbandus archipresbyter Vicenti episcopo ecclesiae Egarensis»²¹. A aquest concili van assistir cinquanta-dos bisbes, i dotze més van enviar representants.

En les Actes del Concili XIII de Toledo, l'any 683, trobem que el bisbe Joan d'Ègara va ser representat pel prevere Gracià: “Gratianus presbyter Iohannis Egarensis episcopi similiter”²². L'11 de maig de 688, assistí al Concili XV de Toledo, on va firmar en el lloc cinquanta tres: “Iohannes Egarensis sedis eps ita ss.”²³. El dos de maig de l'any 693, en el Concili XVI de Toledo, en el lloc trenta sis, trobem la signatura del bisbe Joan:

¹⁸ Cf. J.M. MARTÍ BONET, *Història de l'Església antiga*, Barcelona 2001, p. 525; A. MUNDÓ I MARCET, *El bisbat d'Ègara de l'època tardo-romana a la carolíngia. Simposi internacional sobre les Esglésies de Sant Pere de Terrassa (20,21 i 22 de novembre de 1991). Actes*. Terrassa 1992, p. 46

¹⁹ J. VIVES, *Los Concilios Visigóticos e Hispano-Romanos*, Barcelona-Madrid 1963, p. 223

²⁰ Cf. J.M. MARTÍ BONET, *Història de l'Església antiga*, Barcelona 2001, p. 525; A. MUNDÓ I MARCET, *El bisbat d'Ègara de l'època tardo-romana a la carolíngia. Simposi internacional sobre les Esglésies de Sant Pere de Terrassa (20,21 i 22 de novembre de 1991). Actes*. Terrassa 1992, p. 46; J. VIVES, *Los Concilios Visigóticos e Hispano-Romanos*, Barcelona-Madrid 1963, p. 223

²¹ J. VIVES, *Los Concilios Visigóticos...*, p. 288

²² J. VIVES, *Los Concilios Visigóticos...*, p. 433

²³ J. VIVES, *Los Concilios Visigóticos...*, p. 473

“Iohannes Egarensis episcopus ss.”²⁴. Aquesta és la darrera aparició documentada del bisbe Joan i a la vegada, és la darrera aparició documentada de la seu egarenca.

No tenim dades sobre els bisbes d'Ègara després del 711, any de la invasió sarraïna. No és inversemblant considerar la seva extinció degut a la invasió musulmana²⁵.

El Concili d'Ègara

Com hem assenyalat abans, al llarg del període visigòtic es van celebrar trenta dos concilis en el territori que abastava el regne dels visigots.

El tretze de gener de 615, any tercer del rei Sisebut, es va celebrar el concili d'Ègara²⁶. En aquest concili es reuneixen els bisbes de la província Tarraconense per confirmar els cànons estatuits en el concili d'Osca, de l'any 598 i que es referien a la castedat dels preveres i dels clergues, i que també es fa extensiu als bisbes.

El text del Concili d'Osca confirmat pel d'Ègara del 615 prescrivia: «que tots els anys cadascun de nosaltres mani congregar—se en el lloc designat pel bis—be, tots els abats dels monestirs, els preveres i diaques de les seves diòcesis i instrueixi tots sobre la manera d'ordenar les seves vides i els previngui que tots s'han de sotmetre a les normes eclesiàstiques, fins que la seva fama sigui de moderació, de sobrietat, segons testimoni dels homes honestos. També és convenient que cadascun de nosaltres sigui sol·lícit d'inquirir amb diligent examen si els preveres, diaques, sotsdiaques i clergues o secretaris i també de si, el que Déu no vulgui, la fama digereix alguna cosa dolenta sobre qualsevol, ho esbrini tot amb cura, valent—se del testimoni vertader i cert dels clergues o dels secretaris; i també d'aquelles dones la fama de les quals es posa en dubte i també d'altres raons per les quals es descobreix l'empremta dels adúlter de tal manera que no es titlli ningú per unes ombres falses ni es cobreixi el crim comès amb qualsevol excusa, mentre presumeixen que no s'ha provat res pública—ment. Sinó que han de demostrar, pel testimoni de clergues honestos, que han viscut honestament»²⁷.

²⁴ J. VIVES, *Los Concilios Visigóticos...*, p. 519

²⁵ A. MUNDÓ I MARCET, *El bisbat d'Ègara de l'època tardo-romana a la carolíngia. Simposi internacional sobre les Esglésies de Sant Pere de Terrassa (20,21 i 22 de novembre de 1991). Actes*. Terrassa 1992, p. 46;

²⁶ Cf. CARDÚS, S.; *Laciutat i la seu episcopal d'Egara*. Terrassa 1964, pp. 105-110.

²⁷ J. VIVES, *Los Concilios Visigóticos...*, p. 158

El text original en llatí del concili d'Ègara diu:

“IN NOMINE DOMINI IHESU CHRISTI SUB DIE IDUS IANUARIAS
ANNO FELICITER TERTIO REGNO GLORIOSISSIMI DOMINI
NOSTRI SISEBUTI REGIS

Convenientes in unum episcopi provinciae Terraconensis in locum Egara, id sancta instituit synodus ut constitutio quae dudum in anno tertio decimo regni divae memoriae Recaredi regis in concilio Oscense, constituta quidem sed minime conscripta fuit, confirmata et in perpetuum valitura perduret; et omne quicquid ex castimonia presbyterorum et inferiorum clericorum conscripta sunt eandem formam et de omnibus episcopis sub tali industria sollertiaque omni tempore peragendo scrutetur, ut auxiliante Domino et adminiculante tali vitae sollicitudinem nulla, quod absit, reprehensionis occasio subripiere aliquando praevaleat

Eusebius sub(scripsi).

Múnius, sub.

Ioannes sub.

Maximus, sub.

Emilia, sub.

Rufinus, sub.

Ursus, sub.

Vicentius, sub.

Stefanus, sub.

Ponpedius, sub.

Sinthasius, sub.

Iustus, sub.

Maximus, presbyter, agens vicem domini mei Stefani episcopi sub.

Fructuosus in Christi nomine diaconus agens vicem domini mei Gomarelli episcopi, sub.”

Aquesta és la traducció:

“En nom de nostre Senyor Jesucrist, el dia tretze de gener de l'any tercer del feliç regnat del gloriosíssim senyor nostre Sisebut rei. Reunits els bisbes de la província Tarraconense al lloc d'Ègara, el sant sínode estatuí que la constitució que temps endarrere, l'any tretzè del regne del rei Recared de bona memòria, havia estat adoptada en el concili d'Osca, però no escrita, fos confirmada i tingué valor per sempre; i que tot allò que s'ha escrit sobre la castedat dels preveres i dels clergues inferiors s'apliqui igualment a tots els bisbes, al peu de la lletra i amb la mateixa diligència i cura, de manera que amb l'auxili del Senyor i amb l'acompanyament

d'aquesta sol·licitud per la forma de vida, no arribi a introduir-se, Déu nos en guard!, cap ocasió de crítica.

Eusebi, signo.

Múnius, signo.

Joan, signo.

Màxim, signo.

Emilià, signo.

Rufí, signo.

Ursus, signo.

Vicenç, signo.

Esteve, signo.

Pompeu, signo.

Sintassi, signo.

Just, signo.

Màxim, prevere, representant del meu senyor, el bisbe Esteve, signo.

Fructuós, diaca en nom de Crist, representant del meu senyor, el bisbe Gomarell, signo”.

En el text hi ha els noms dels bisbes assistents, però no d'on eren.

Conclusió

El Sant Pare Joan Pau II, el 15 de juny de 2004, va erigir i constituir la nova diòcesi de TERRASSA, com a sufragània de la Seu Arquebisbal de Barcelona i sota la jurisdicció de la Congregació per als Bisbes. Va determinar també que la seu del Bisbe s'establís a la ciutat anomenada Terrassa i va elevar al grau i a la dignitat d'església catedral el temple que s'hi troba dedicat a Déu en honor del Sant Esperit²⁸.

L'antiga població d'Ègara es troba ubicada en l'actual terme municipal de la ciutat de Terrassa. La demarcació territorial de la diòcesi terrassenca si no totalment, coincideix en bona part amb la demarcació de la diòcesi egarenca. Per tot això, considerem que la seu de la diòcesi de Terrassa és hereva de la seu egarenca, i nosaltres som hereus d'aquells germans nostres que fa quinze segles celebraven la seva fe cristiana, predicaven l'evangeli i compartien els seus bens.

²⁸ Cf. Butlla d'erecció i constitució de la diòcesi de Terrassa

El conjunt monumental de Sant Pere de Terrassa

L'Època carolíngia

La diòcesi d'Ègara no fou restaurada en l'època carolíngia, sinó que el seu territori va tornar a pertànyer al bisbat de Barcelona.

Dintre del conjunt d'esglésies, la de Sant Pere figura com a parròquia des del s. XI de manera que és la parròquia més antiga del Vallès i de l'actual diòcesi de Terrassa. És notable el retaule petri del s. X que tanca el lòbul frontal de l'àbsis trilobular.

El Priorat de Santa Maria d'Ègara.

Les naus de les esglésies de Sant Pere i de Santa Maria foren restaurades a l'època romànica. L'any 1112 el bisbe de Barcelona, Ramon Guillem consagrà l'església de Santa Maria i va fer donació d'aquella església a Sant Oleguer que aleshores era abat de la Col·legiata de Sant Ruf d'Avinyó (dels Canonges Regulars de sant Agustí). Oleguer va traslladar-hi la comunitat que hi havia a Sant Adrià del Besòs, començant així el Priorat de Santa Maria d'Ègara del qual es conserva un valuós fons de documents. El Priorat va durar fins l'any 1592 quan el rei Felip II d'Espanya dissolgué les comunitats de canonges agustinians que passaren a formar part del clergat secular.

Període romànic

De l'època romànica, a més de les naus de Sant Pere i de Santa Maria, tenim el cimbori de Santa Maria que sosté el campanar sobre el creuer.

La pintura romànica ens ha deixat la decoració de l'àbsis lateral dedicat a Sant Tomàs Becket. Representa el seu martiri a la catedral de Cantorbery (29 de desembre de 1170). El fet va commoure els cristians d'Europa. La pintura és de molt pocs anys després: pot haver-hi influït el fet que a Cantorbery també hi havia canonges agustinians.

Període gòtic

Assenyalem primerament la imatge de Santa Maria, en talla de fusta.

D'aquest període són les pintures de l'àbsis de Santa Maria, separades del mur l'any 1936 per Ramon Gudiol. Així quedaren a la vista les pintures del segle de la catedral d'Ègara. Són notables els retaules de Sant Pere, obra de Lluís Borrassà(1411-1413); dels Sants Abdó i Senèn, amb el bancal dedicat a Sant Cosme i Sant Damià pintat per Jaume Huguet (vers 1460) i el de Sant Miquel, acabat per Guillem Talarn (1451).

Època moderna

Durant l'època moderna es bastiren nous retaules, com ara el del Roser (s. XVI) i el de Sant Ruf (s. XVII) que recorda la presència dels canonges

agustinians aleshores ja desapareguts. Destaca el retaule Barroc de la capella de Sant Valentí (s. XVIII) conservat al seu lloc a l'església de Sant Pere.

Amb la creació de la Parròquia del Sant Esperit de Terrassa (1593), l'església de Sant Pere va perdre la parroquialitat (1614). Al mateix temps, els canonges agustinians passaren a ser col·legiats de beneficiats de l'església del Sant Esperit, dissolta el 1801. Es concedí al rector de mantenir el títol de prior, en record del priorat extingit. El títol ha perdurat fins a la creació del Bisbat de Terrassa (2003).

Els feligresos de Sant Pere –que no volien deixar de ser parròquia- van procurar bastir un pont que travessés el torrent Monner que passa per davant de les esglésies. Per a fer-lo aprofitaren les pedres de la petita església dedicada a Sant Just i Sant Pastor que hi havia dintre del recinte.

Un cop perduda la parroquialitat no es van conformar amb la nova situació i aconseguiren que l'any 1800 es restablís la parròquia de Sant Pere, a la que se li assignà tot el territori forani de Terrassa, mentre que l'església del Sant Esperit va ser la parròquia de la Vila. D'aquest temps és la Capella del Santíssim Sagrament de l'església de Sant Pere.

Durant el segle XX el territori que envoltava el centre va veure el creixement de barris edificats al voltant de cases de pagès com ara Can Palet, Ca n'Aurell, Ca n'Anglada. Totes les parròquies dels barris creades el segle passat provenen de l'antic territori parroquial de Sant Pere, menys la de Sant Valentí (segregada de la parròquia del Sant Esperit).

Estudis i excavacions

Les esglésies han estat objecte de successius estudis i restauracions. Podem recordar el treball de Mn. Joan Arnella (a començaments del s. XVII), així com les investigacions de Fèlix Torres Amat (1818) les de Francesc de Paula Villar i Lluís Muncunill (s. XIX) i les excavacions de Josep Puig i Cadafalch (1915) que van donar al recinte la configuració que ha tingut fins l'any 2000. L'any 1975 Jordi Ambròs va estudiar l'àbsis de Sant Pere.

Puig i Cadafalch, sabent que un conjunt episcopal havia de tenir baptisteri va creure identificar-lo en el subsòl de l'església de Sant Miquel i en feu una reconstrucció hipotètica amb piscina octogonal. No tots els entesos hi estigueren d'acord. Les excavacions recents han permès de trobar el baptisteri de la catedral d'Ègara als baixos de la Rectoria. L'església de Sant Miquel tenia un ús funerari. L'advocació mateixa de Sant Miquel és adient amb aquesta finalitat perquè –en la tradició litúrgica- Miquel és l'arcàngel que acompanya les ànimes al cel.